

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (*)

Fatih VEYİS (**)

Öz: Bu araştırmanın amacı Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma, genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Hayat boyu öğrenmenin en önemli yollarından biri olan hizmet içi eğitim, bireyin kendini geliştirme ve yetiştirmesinde büyük bir öneme sahiptir. Toplumların her türlü gelişim ve değişimine öncülük eden en önemli faktör, eğitimidir. Geleceğimizi yetiştiren öğretmenlerimizin de sürekli kendilerini güncellemeleri, değişen ve gelişen koşullara ayak uydurmaları gerekmektedir. Buradan hareketle Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını incelemek amacıyla Erzurum il merkezinde görev yapan 152 öğretmenden oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubuna hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirleme anketi uygulanmıştır. Araştırmada veri analizi için t testi ve varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları cinsiyet, kıdem ve yaş değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmazken, eğitim durumu değişkeninin kişisel gelişim boyutunda, hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkenlerinin ise öğretmenlik meslek bilgisi ve alan bilgisi boyutlarında hizmet içi eğitim ihtiyacının anlamlı düzeyde farklılaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hizmet içi eğitim, hizmet içi eğitim ihtiyacı, Türk dili ve edebiyatı eğitimi, Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri.

Examination of Inservice Training Requirements of Turkish Language and Literature Teachers in Terms of Various Variables

Abstract: The aim of this research is to examine the in-service training requirements of Turkish language and literature teachers in terms of various variables. The research is a descriptive study in general scanning type. In-service training which is one of the most important ways of life time learning, plays a very important role in self development and self education of the individual. Education is the most important leading factor in all kinds of development and change in societies. The teachers who prepare our future should also continuously update themselves and adapt the changing and developing conditions. From this point of view, a study group consisting of 152 teachers that are on duty in Erzurum city center were formed in order to examine the in-service training requirements of Turkish language and literature teachers. In-service training requirement determination survey was applied to the study group. For data analysis in the research, t test and variance analysis (One-Way ANOVA) were used. According to the findings obtained from the research, it was understood that the in-service requirements of teachers do not vary according to gender, rank and age variables. However in the personal development dimension of the education status variable and teachership profession knowledge and field knowledge dimensions of participation to the in-service training variable, it was understood that in-service training requirement varied significantly.

Keywords: in service training, in service training requirement, Turkish language and literature education, Turkish language and literature teachers.

*) Bu makale "Veyis, F. (2012). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum." isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**) Araş. Gör., Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı, (e-posta: fatih.veyis@atauni.edu.tr)

Giriş

Eğitim, hayat boyu devam eden bir süreç içerisinde hayatı anlama ve anlamlandırma çabası içindeki bireye gerekli olan her türlü bilgi, beceri ve tutumun kazandırılmasıdır. Eğitimin gerçekleşmesinde, bireyin karşı karşıya kaldığı tüm sosyal süreçler etkilidir. Birey, içinde bulunduğu bu süreçler ile değişen ve gelişen koşullara ayak uydurma, yeni ve farklı olanı öğrenme, gelişmeleri takip etme gibi çok yönlü olarak kendini sürekli geliştirmek durumundadır. Günümüzde hayat boyu öğrenmenin gerekliliği daha iyi anlaşıl-mış ve bu gereklilikten hareketle bazı çalışmalar yapılmıştır. Hizmet içi eğitim (Taymaz, 1992: 3), hayat boyu eğitim içinde yer alan bir alt süreç olarak bu çalışmalardan biridir. Hizmet içi eğitim, özel ve kamu kesimine ait iş yerlerinde çalışmakta olan bireylere, görevleri ile ilgili gereken bilgi, beceri ve davranışları kazanmalarını sağlamak üzere (Çevikbaş, 2002: 25); çalışanlara mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için çalıştıkları süre içinde verilen eğitimidir (TDK, 2009: 896). Hizmet içi eğitim, mesleği ya da görevi icra eden bireyin güncel olabilmesinde oldukça etkilidir. Bu yönüyle öğretmen yetiştirme ve geliştirmede de hizmet içi eğitim oldukça önemli bir yere sahiptir. Bütün kurum ve kuruluşlarda olduğu gibi eğitim sistemi de kendini sürekli yenilemeli ve değişen koşullara ayak uydurmalıdır. Daha da önemlisi bütün gelişmelere öncülük eden en önemli unsurlardan biri eğitimidir. Buna bağlı olarak eğitim sistemimizin bütün çalışanları, özellikle de öğretmenler gelişmelere açık olmalı ve kendilerini her yönüyle geliştirmeliler. Öğretmenler mesleki sorumluluklarını en iyi şekilde, kendilerini günün koşullarına göre yenilemekle yerine getirebilirler (Yıldız, 2006). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme yollarından birisi ve belki de en önemlisi, yaşam boyu öğrenme sürecinin bir parçası olan hizmetin içinde eğitimidir. Her an yenilenmeye ve değişmeye açık bir mesleğe sahip olan öğretmenlerin, yaşam boyu öğrenenler olmasında eğitim programlarının önemli bir yeri vardır (Avşar, 2011:230). Düzenlenen hizmet içi eğitim programları, öğrenmeyi tesadüfi olmaktan çıkartıp planlı ve programlı hâle getirmektedir (Selimoğlu ve Bıçen-Yılmaz, 2009). Geliştirilecek olan hizmet içi eğitim programlarında öğretmen görüşlerinin ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması, verilecek eğitimin etkililiğini ve verimini artıracaktır. Daha geniş bir bakış açısıyla konuyu ele aldığımızda hizmet içi eğitim, öğretmen niteliklerini artıracak en etkili yoldur. Nitelikli, gelişmelere açık ve dünyada örnek teşkil edecek bir eğitimin ortaya konulabilmesi için öncelikle bu eğitimi verecek öğretmenlerin niteliğinin artırılması gereklidir.

Bu araştırmanın, ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin günümüzdeki hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi açısından önemli olduğu söylenebilir. Araştırma, kendi sınırlılıkları içinde alanındaki boşluğun doldurulmasına katkıda bulunacaktır. Ayrıca gelecekte hizmet içi eğitim ile ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin eğitim ihtiyaçlarını çeşitli değişkenler açısından belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri, tutum ve başarısını geliştirmek ya da bir üst göreve hazırlamak amacıyla Eğitim Dairesi Başkanlığınca düzenlenen eğitim

programlarının etkililiğinin belirlenmesi, bu konuda geliştirici önerilerde bulunulması ve Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarının, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından bundan sonra yapılacak hizmet içi eğitim faaliyetlerinin planlanmasında kullanılabilir olması nedeniyle, bu araştırmanın önemini artıracığı düşünülmektedir ve bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

- a) Cinsiyet değişkenine göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ne düzeydedir?
- b) Kıdem değişkenine göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ne düzeydedir?
- c) Yaş değişkenine göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ne düzeydedir?
- d) Eğitim durumu değişkenine göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ne düzeydedir?
- e) Hizmet içi eğitime katılma durumu değişkenine göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ne düzeydedir?
- f) Hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkenine göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ne düzeydedir?

Araştırmanın Yöntemi

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik yapılan bu araştırma betimsel tarama türünde bir çalışmadır.

Betimsel tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009). Betimsel araştırma, olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır (Kaptan, 1998: 59).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Erzurum ili Yakutiye, Aziziye, Palandöken ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri arasından uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 152 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarını Belirleme Anketi

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Anket, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, öğretmenlerin kişisel bilgilerine yönelik 4 sorudan; ikinci bölüm, öğretmenlerin hizmet içi eğitime ilişkin görüşlerine yönelik 12 sorudan ve son olarak üçüncü bölüm ise öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacını belirlemeye yönelik 41 beşli likert tipi maddeden oluşmaktadır. Üçüncü bölüm kendi içerisinde “Meslek Bilgisine Yönelik İhtiyaçlar (26 madde), Alan Bilgisine Yönelik İhtiyaçlar (6 madde) ve Kişisel Gelişime Yönelik İhtiyaçlar (9 madde)” olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Anket formu toplam 57 maddeden oluşmaktadır.

Hizmet içi eğitime ilişkin görüşler ve hizmet içi eğitim ihtiyacını belirlemeye yönelik literatür taraması yapılarak madde havuzu oluşturulmuştur. Bu madde havuzunda hizmet içi eğitime ilişkin görüşler bölümü 15 maddeden, hizmet içi eğitim ihtiyacını belirleme bölümü ise 48 maddeden oluşmaktadır. Uzman görüşleri alındıktan sonra ikinci bölümde 3 madde elenerek 12 maddeye, üçüncü bölümde ise 7 madde elenerek 41 maddeye düşürülmüştür. Anketin son hâli, çalışma grubu dışında Erzurum ilçelerinde görev yapan 55 Türk dili ve edebiyatı öğretmenine uygulanmış ve madde iç tutarlılığına ilişkin yapılan Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,92 bulunmuştur.

İşlem

Çalışmaya veri toplamak için geliştirilen anketin uygulanabilmesi için gerekli izinler alınmış ve veri toplama aracının uygulanması için belirlenen okullara ön ziyaret yapılarak randevu talep edilmiştir. Veri toplama aracı, araştırmacı tarafından, Erzurum ili ve merkez ilçelerindeki ortaöğretim okullarında görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine araştırma izni ile birlikte uygulanmıştır.

Araştırmacı tarafından çalışma grubunda yer alan öğretmenlere araştırmanın önemi ile amacından bahsedilmiş ve gönüllülük esasına göre toplam 185 öğretmene anket dağıtılmıştır. Bu anketlerden 170 tanesi geri toplanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda eksik bilgileri olan ve ciddi boşluklar tespit edilen anketler veri setinden çıkarıldıktan sonra 152 anket araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Anketten elde edilen veriler, hizmet içi eğitim ihtiyacını belirlemeye yönelik olarak ele alınmıştır. Her bölüm kendi içinde öğretmenlerin cinsiyetleri, kıdemleri, yaş, eğitim durumları ve hizmet içi eğitim programlarına katılma sayıları değişkenlerine göre yorumlanmıştır.

Toplanan verilerin çözümlenmesinde istatistik programı kullanılmıştır. Anketle elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistiklerden frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. İki gruptan oluşan cinsiyet, eğitim durumu ve hizmet içi eğitime katılma durumu değişkenlerinde gruplar arasındaki anlamlı farklılığa yönelik bağımsız gruplar t testi, ikiden fazla gruba sahip olan kıdem ve yaş değişkenlerinde gruplar arasındaki anlamlı farklılığa yönelik tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı fark bulunan durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla dağılım varyanslarının homojen olduğu durumlarda çoklu karşılaştırma (Post hoc) testlerinden “Scheffe”, homojen olmadığı durumlarda ise “Tamhane T2” testi kullanılmıştır. Veriler 0,05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Bulgular

Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, araştırma problemlerine bağlı olarak aşağıda açıklanmıştır.

a) Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bulgular

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi yapılmış ve sonuçlar aşağıda tablolar hâlinde sunulmuştur.

Tablo 1. Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasındaki farka yönelik t testi sonuçları

	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	Kadın	58	68,5517	21,29589	-.376	.707
	Erkek	94	69,8404	20,00016		
Alan bilgisi	Kadın	58	15,5517	5,27880	-.465	.642
	Erkek	94	15,9681	5,40699		
Kişisel Gelişim	Kadın	58	24,8448	12,53179	1.059	.291
	Erkek	94	23,1489	7,21104		

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin öğretmenlik *meslek bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{150} = -.376$, $p > .050$) sonucu bulunmuştur. Bu duruma göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin öğretmenlik meslek bilgisine yönelik hizmet içi eğitim ihtiyacının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *alan bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{150} = .642$, $p > .050$) görülmüştür. Araştırmada cinsiyet değişkeninin alan bilgisine yönelik hizmet içi eğitim ihtiyacını etkilemediği sonucu bulunmuştur.

Çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *kişisel gelişime* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{150} = 1.059$, $p > .050$) görülmüştür.

Elde edilen araştırma bulgularına göre cinsiyet değişkeni, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve kişisel gelişimlerine yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını farklılaştıran bir faktör değildir.

b) Kıdem Değişkenine Göre Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bulgular

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiş ve farklılaşmanın olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda tablolar hâlinde sunulmuştur.

Tablo 2. Kıdem Değişkenine Göre Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kıdem	Öğretmenlik Meslek Bilgisi			Alan Bilgisi			Kişisel Gelişim		
	n	X	SS	n	X	SS	n	X	SS
1-5 yıl	55	67,7273	17,70902	55	14,9636	4,43873	55	24,509	12,244
6-10 yıl	30	69,8000	22,57157	30	15,9667	5,61085	30	21,366	6,789
11-15 yıl	39	68,5897	21,10839	39	15,9487	5,46736	39	23,359	7,582
16-20 yıl	18	74,7778	22,35951	18	17,0556	7,11645	18	25,722	8,783
21 ve üzeri	10	70,1000	24,17735	10	17,2000	5,28730	10	25,400	8,540
Toplam	152	69,3487	20,44384	152	15,8092	5,34472	152	23,796	9,591

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının mesleki kıdem düzeylerine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de verilmiştir. Söz konusu aritmetik ortalamalar arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasındaki farka yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	Gruplar arasında	709,364	4	177,341		
	Gruplar içinde	62401,156	147	424,498	,418	,796
	Toplam	63110,520	151			
Alan Bilgisi	Gruplar arasında	88,131	4	22,033		
	Gruplar içinde	4225,336	147	28,744	,767	,549
	Toplam	4313,467	151			
Kişisel Gelişim	Gruplar arasında	304,980	4	76,245		
	Gruplar içinde	13585,698	147	92,420	,825	,511
	Toplam	13890,678	151			

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının mesleki kıdem düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının *öğretmenlik meslek bilgisi* boyutunda mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($F_{(4-147)} = .418$, $P > .05$) bulunmuştur.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının mesleki kıdem düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının *alan bilgisi* boyutunda mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($F_{(4-147)} = .767$, $P > .05$) bulunmuştur.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının mesleki kıdem düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının *kişisel gelişim* boyutunda mesleki kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($F_{(4-147)} = .825$, $P > .05$) bulunmuştur.

Elde edilen bulgular doğrultusunda mesleki kıdemin Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını anlamlı düzeyde etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

c) Yaş Değişkenine Göre Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bulgular

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı ve fark varsa bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuş ve elde

edilen ortalamaların yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıda tablolar hâlinde sunulmuştur.

Tablo 4. Yaş değişkenine göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Yaş	Öğretmenlik Meslek Bilgisi			Alan Bilgisi			Kişisel Gelişim		
	n	X	SS	n	X	SS	n	X	SS
20-30	53	67,8679	17,64177	53	15,2453	4,26482	53	24,3396	12,4621
31-40	71	68,6338	21,50431	71	15,5352	5,66148	71	22,5352	7,43703
41 ve üstü	27	73,8519	23,03627	27	17,6667	6,22649	27	26,1852	7,95679
Toplam	151	69,2980	20,50229	151	15,8146	5,36209	151	23,8212	9,61810

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının yaş değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4'te verilmiştir. Söz konusu aritmetik ortalamalar arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Yaş değişkenine göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasındaki farka yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	Gruplar arasında	699,628	2	349,814		
	Gruplar içinde	62351,962	148	421,297	,830	,438
	Toplam	63051,589	150			
Alan Bilgisi	Gruplar arasında	115,335	2	57,667		
	Gruplar içinde	4197,473	148	28,361	2,033	,135
	Toplam	4312,808	150			
Kişisel Gelişim	Gruplar arasında	282,549	2	141,275		
	Gruplar içinde	13593,623	148	91,849	1,538	,218
	Toplam	13876,172	150	91,849	1,538	,218

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının *öğretmenlik meslek bilgisi* boyutunda yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($F_{(2,148)} = .830, P > .05$) bulunmuştur.

Yine yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının *alan bilgisi* boyutunda yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($F_{(2-148)} = 2,033, P > .05$) bulunmuştur.

Kişisel gelişim boyutunda ise hizmet içi eğitim ihtiyacının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($F_{(2-148)} = 1,538, P > .05$) bulunmuştur.

Elde edilen bulgulara göre yaş faktörünün Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını etkileyen bir değişken olmadığı sonucu bulunmuştur.

d) Eğitim Durumu Değişkenine Göre Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bulgular

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *eğitim durumu* değişkenine göre hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak bağımsız gruplar t testi yapılmış, sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Eğitim durumu değişkenine göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasındaki farka yönelik t testi sonuçları

	Eğitim Durumu	n	x	SS	t	p
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	Lisans	92	68,891	21,387	-.341	.734
	Lisansüstü	60	70,050	19,060		
Alan Bilgisi	Lisans	92	15,663	5,801	-.416	.678
	Lisansüstü	60	16,033	4,595		
Kişisel Gelişim	Lisans	92	25,206	11,194	2.276	.024
	Lisansüstü	60	21,633	5,856	2.276	.024

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin *öğretmenlik meslek bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının eğitim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{150} = -.341, p > .050$) sonucu bulunmuştur. Bu duruma göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *öğretmenlik meslek bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının eğitim durumları değişkenine göre farklılaşmadığını söyleyebiliriz.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *alan bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının eğitim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{150} = -.416, p > .050$) sonucu bulunmuştur. Bu duruma göre öğretmenlerin *alan bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *kişisel gelişime* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ($t_{150} = 2.276, p < .050$) sonucu bulunmuştur. Bu duruma göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin

kişisel gelişime yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının olduğunu araştırma bulgularına göre söyleyebiliriz.

Genel olarak Tablo 6 incelendiğinde, ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin eğitim durumlarının, yani mezuniyet düzeylerinin öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi boyutlarında hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını farklılaştırmadığı, fakat kişisel gelişim boyutunda ise eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

e) Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumu Değişkenine Göre Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bulgular

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitime katılma durumları ile hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak bağımsız gruplar t testi yapılmış, sonuçlar Tablo 7`de gösterilmiştir.

Tablo 7. Hizmet içi eğitime katılma durumu değişkenine göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasındaki farka yönelik t testi sonuçları

	Katılma durumu	n	x	SS	t	p
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	Evet	123	69,6829	21,16691	.414	.679
	Hayır	29	67,9310	17,29767		
Alan Bilgisi	Evet	123	16,1138	5,49397	1.452	.148
	Hayır	29	14,5172	4,51680		
Kişisel Gelişim	Evet	123	24,1707	10,21868	.992	.323
	Hayır	29	22,2069	6,15502		

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin *öğretmenlik meslek bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{150} = .414$, $p > .050$) sonucu bulunmuştur. Bu duruma göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *öğretmenlik meslek bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının hizmet içi eğitime katılma durumu değişkenine göre farklılaşmadığını söyleyebiliriz.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *alan bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{150} = 1.452$, $p > .050$) sonucu bulunmuştur. Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin *alan bilgisine* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının hizmet içi eğitime katılma durumu değişkenine göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin *kişisel gelişime* yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{150} =$

=,992, $p>.05$) sonucu bulunmuştur. Bu duruma göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin kişisel gelişime yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının hizmet içi eğitime katılma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını söyleyebiliriz.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitime katılma durumlarının, öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve kişisel gelişim boyutlarında hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını anlamlı düzeyde etkileyen bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

f) Hizmet İçi Eğitime Katılma Sayısı Değişkenine Göre Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bulgular

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının, hizmet içi eğitime katılma sayıları değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmış, farklılaşmanın hangi boyutlarda olduğunu belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar tablolar hâlinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 8. Hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkenine göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Katılma Sayısı	Alan Bilgisi			Kişisel Gelişim			Öğretmenlik Meslek Bilgisi		
	n	X	SS	n	X	SS	n	X	SS
HİE Almayan	27	14.481	4.685	27	22.222	6.387	27	68.222	17.915
1 defa	15	17.600	6.759	15	24.866	7.491	15	80.533	27.502
2 defa	26	17.000	4.715	26	22.846	6.142	26	70.961	19.077
3 defa	36	14.527	4.143	36	25.805	14.647	36	64.027	15.993
4 defa	20	13.850	5.584	20	21.600	8.0941	20	58.550	19.583
5 ve daha fazla	26	18.307	6.071	26	24.807	8.8634	26	78.538	21.217
Toplam	150	15.820	5.379	150	23.820	9.6530	150	69.420	20.571

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8’de verilmiştir. Söz konusu aritmetik ortalamalar arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkenine göre öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları arasındaki farka yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	Gruplar arasında	7524.79	5	1504.95			1-3, 2-4, 1-4, 4-5+
	Gruplar içinde	55527.74	144	385.60	3.903	.002	
	Toplam	63052.53	149				
Alan bilgisi	Gruplar arasında	430.73	5	86.147			0-5, 1-4, 2-4, 3-5,
	Gruplar içinde	3881.40	144	26.95	3.196	.009	
	Toplam	4312.13	149				
Kişisel Gelişim	Gruplar arasında	375.87	5	75.175	.801	.550	
	Gruplar içinde	13508.26	144	93.80			
	Toplam	13884.14	149				

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma (Post Hoc) testlerinden Scheffe ve Tamhane`s T2 kullanılmıştır. Varyansların homojen olduğu alan bilgisi boyutunda Scheffe, homojen olmadığı kişisel gelişim ve öğretmenlik meslek bilgisi boyutlarında ise Tamhane`s T2 kullanılmıştır.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının *kişisel gelişim* boyutunda hizmet içi eğitime katılma sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı ($F_{(4,149)} = .801, P > .05$) bulunmuştur. Bu bulguya göre öğretmenlerin hizmet içi eğitime duydukları ihtiyaç, kişisel gelişim açısından daha önce hizmet içi eğitime katılma sayısına göre farklılaşmamaktadır.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının *alan bilgisi* boyutunda hizmet içi eğitime katılma sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda farkın anlamlı ($F_{(4,149)} = 3.196, P < .05$) olduğu görülmektedir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testine göre farkın, *öğretmenlik meslek bilgisi* boyutunda, hizmet içi eğitime 1 defa katılan, 3 defa katılan ve 4 defa katılanlar arasında 1 defa katılanların lehine, 2 defa katılan ve 4 defa katılanların arasında 2 defa katılanların lehine, 4 defa katılan ve 5 defa ve üzerinde katılanların arasında 4 defa katılanların lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($F_{149} = 3,903, p < .05$). *Alan bilgisi* boyutunda hizmet içi eğitime hiç katılmayanlar ile 5 ve daha fazla katılanların arasında hiç katılmayanların lehine, 1 defa katılanlar ile 4 defa katılanlar arasında 1 defa katılanların lehine, 2 defa katılanlar ile 4 defa katılanlar arasında 2 defa katılanların lehine, 3 defa katılanlar ile 5 ve daha fazla katılanlar arasında 3 defa katılanların lehine anlamlı farklar bulunmuştur ($F_{149} = 3,196, p < .05$).

Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulgularına göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin meslek bilgisi, alan bilgisi ve kişisel gelişime yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Buna göre cinsiyet değişkeninin Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyacını etkilemediğini söyleyebiliriz.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını kıdem değişkenine göre değerlendirdiğimizde, araştırma bulgularına göre meslek bilgisi, alan bilgisi ve kişisel gelişime yönelik ihtiyaçlar bakımından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucu bulunmuştur. Kıdem değişkeninin Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını farklılaştıran bir değişken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kıdem değişkeninin hizmet içi eğitim ihtiyacını farklılaştıran bir unsur olmadığı söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi, kişisel gelişim alanlarındaki hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur.

Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını eğitim durumu değişkenine göre değerlendirdiğimizde, öğretmenlik meslek bilgisi ve alan bilgisi alanlarında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır; fakat eğitim durumu değişkeninin kişisel gelişim alanında hizmet içi eğitim ihtiyacını artıran bir durum olduğu araştırma bulgularına göre söylenebilir. Özellikle lisans mezunu Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin kişisel gelişim alanında hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları, araştırma bulgularından hareketle söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve kişisel gelişim boyutlarındaki hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur. Öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılma durumları ya da katılmama durumları hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını anlamlı düzeyde farklılaştıran veya hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını etkileyen bir değişken olmadığı sonucu bulunmuştur.

Hizmet içi eğitime katılanlar arasında ise eğitime katılma sayısı değişkeninin, kişisel gelişim boyutunda anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hizmet içi eğitime katılma sayısının hizmet içi eğitim ihtiyacını kişisel gelişim boyutunda anlamlı düzeyde etkilemediği sonucu bulunmuştur. Öğretmenlik meslek bilgisi ve alan bilgisi boyutlarında ise hizmet içi eğitime katılım sayısı arttıkça eğitim ihtiyacının azaldığı, hizmet içi eğitime katılım sayısının azlığı durumunda da meslek bilgisi ve alan bilgi boyutlarında eğitim ihtiyaçlarının arttığını, araştırma bulgularına göre söyleyebiliriz.

Araştırmayı genel olarak değerlendirdiğimizde, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının cinsiyet, kıdem, yaş ve hizmet içi eğitime katılıp katıl-

mama durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, yani bu değişkenlere göre hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının olmadığını araştırma bulgularına göre söyleyebiliriz. Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin, eğitim durumu değişkenine göre kişisel gelişim boyutunda, özellikle lisans mezunu öğretmenlerin hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Hizmet içi eğitime katılma sayısı değişkenine göre ise, az sayıda hizmet içi eğitime katılmış Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin alan bilgisi ve meslek bilgisi alanlarında hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna araştırma bulgularına göre ulaşılmıştır.

Kaynakça

- Avşar, Pervin. (2011). "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim Programlarını Değerlendirmesi". Milli Eğitim Dergisi, (191), 230-242.
- Bıçen Yılmaz, H. ve Selimoğlu, E. (2009). "Hizmet içi Eğitimin Kurum ve Çalışanlar Üzerine Etkileri". Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 5(1).
- Çevikbaş, R. (2002). Hizmet İçi Eğitim ve Türk Merkezi Yönetimindeki Uygulaması (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaptan, S. (1998). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri (11. Baskı). Ankara: Tekışık Web Ofset.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (20. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Taymaz, H. (1992). Hizmet İçi Eğitim: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler. Ankara: Pegem Yayınları.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2009). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yıldız, C. (2006). Endüstri Meslek Liselerinde Görevli Atölye ve Laboratuvar Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyacının Saptanması. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.